

АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Сьогодні успішний розвиток підприємства неможливий без забезпечення виробничими запасами в достатній кількості. Цей фактор забезпечить випуск якісної та конкурентоспроможної продукції, реалізацію на зовнішніх та внутрішніх ринках, як наслідок, задоволення потреб споживачів. Запаси є вагомою частиною обігових активів підприємства.

Проведення аудиту виробничих запасів вважається найбільш складною стадією перевірки звітності підприємства. На даний момент використовуються декілька загальноприйнятих методик аудиту виробничих запасів підприємства. Актуальність проблеми аудиту виробничих запасів пов'язана з виникненням потреб отримання правдивої і оперативної інформації для управління підприємством і виробничими процесами.

Для того щоби забезпечити повною, достовірною та неупередженою інформацією користувачів стосовно виробничих запасів, аудит спрямовано на вирішення таких завдань:

- перевірити наявність запасів на складах та умови їх зберігання;
- проведення операцій з виробничими запасами, що має проводитися з дотриманням чинного законодавства;
- правильне визнання виробничих запасів активами за П(С)БО № 9 «Запаси»;
- дотримання умов облікової політики щодо відображення запасів в обліку та звітності;
- дослідження належного стану складів для запасів;
- своєчасність та точність відображення операцій з руху запасів (надходження, продаж, внутрішнє переміщення);
- перевірка правильності та систематичності проведення переоцінки й уцінки проведення індексації;
- дотримання всіх норм списання запасів та використання на виробництві;
- перевірка незаконних дій щодо переміщення, купівлі виробничих запасів та помилок в обліку та звітності.

До об'єктів аудиту виробничих запасів належать матеріальні

цінності. Аудит виконується на підставі первинних документів, які впливають на відображення їх у бухгалтерському обліку; реєстрів обліку, що застосовуються для відображення їх руху та фінансової звітності.

Перед початком аудиту необхідно скласти план, за яким він буде здійснюватися. Загалом він складається з таких етапів:

- перевірка організації складського господарства;
- перевірка складського обліку;
- інвентаризація;
- перевірка правильності оцінки (переоцінки);
- дослідження первинних облікових документів;
- перевірка правильності оприбуткування;
- перевірка правильності та обґрунтованості списання;
- перевірка реєстрів синтетичного та аналітичного обліку;
- перевірка головної книги;
- перевірка звітності підприємства;
- узагальнення результатів аудиту виробничих запасів [1].

Під час перевірки проводиться збір аудиторських доказів за такими критеріями.

1. Існування. Кількість запасів, наявних фізично, має відповідати кількості, відображених в обліку.

2. Права та зобов'язання. Необхідно переконатися в тому, що права організації на матеріально-виробничі запаси, відображені у звітності, документально підтверджені та не обмежені правами третіх осіб (користувачів).

3. Виникнення. Необхідно переконатися в тому, що відображені в бухгалтерському обліку операції з придбання та вибуття матеріально-виробничих запасів мали місце протягом звітного періоду.

4. Повнота. Необхідно переконатися в тому, що відсутні запаси, які повинні були бути відображені в бухгалтерському обліку та звітності, але не були в ньому відображені.

5. Вартісна оцінка. необхідно переконатися в тому, що запаси відображені в обліку та звітності в правильній оцінці, а саме за фактичною собівартістю або за ринковою вартістю, якщо вона нижче за фактичну собівартість; переконатися в тому, що вся суттєва інформація розкрита у звітності.

Обов'язковій перевірці аудитором підлягає наявність укладених договорів про повну матеріальну відповідальність з відповідальними за збереження запасів особами, а також варто перевіряти, чи проводять

інвентаризацію при зміні таких осіб, при їх виході на лікарняні чи у відпустку.

Щодо складських документів аудитор перевіряє правильність їх оформлення, наявність всіх реквізитів та періоди створення даних документів. Аудит надходження запасів включає в себе відомості щодо основних напрямів надходження запасів на підприємство. Аудитор повинен дослідити ті документи, в яких відображаються ці операції. Запаси надходять на підприємство з наступних джерел:

- придбані за грошові кошти;
- виготовлені власними силами;
- безоплатно отримані від інших суб'єктів господарювання;
- внесок в зареєстрований (пайовий) капітал;
- залишки від ліквідації основних засобів.

Далі проводиться аудит прибуткових документів. Під час проведення цього етапу аудитор має перевірити всі прибуткові ордери, накладні на отримання товарів/робіт/послуг, акти на списання основних засобів та засновницькі документи. Під час проведення аудиту правильності відображення запасів на рахунках бухгалтерського обліку аудитор має ретельно перевірити чи правильно відображені запаси на рахунках бухгалтерського обліку. Особливу увагу приділяють рахунку 20 «Виробничі запаси». Аудитор перевіряє, наскільки правильно розподіляють запаси за субрахунками.

Найтипovішими порушеннями в операціях із запасами у фінансовому обліку Рогова Д. О. та Беренда Н. І. вважають такі:

- невідповідність термінам та порядку проведення інвентаризації. Це може викликати підозру щодо достовірності інформації про фактичну наявність запасів на підприємстві;
- використання невірною методу списання запасів чи не правильний розрахунок списання, що може призвести до завищення витрат підприємства;
- порушення порядку відшкодування вартості нестачі запасів. Це може привести до недостовірності сум нанесеного збитку;
- відсутність необхідних реквізитів у первинних документах з обліку запасів. Це ставить під сумнів достовірність інформації;
- неналежне віднесення певних об'єктів до складу малоцінних та швидкозношуваних предметів. Це може призвести до викривлення інформації щодо майна підприємства;
- порушення норм і лімітів відпуску матеріалів;
- незадовільне ведення бухгалтерського обліку;

- завищення собівартості придбаних матеріалів;
- неповне оприбуткування запасів;
- незадовільна організація складського господарства [3].

Отже, повнота, правдивість і достовірність інформації у фінансовій звітності за операціями з виробничими запасами, як правило, стають реальними після проведення аудиту виробничих запасів незалежним аудитором. Тому дуже важливою є методологія цього сегменту обліку підприємства і вона повинна охоплювати всі операції з виробничими запасами. Аудит виробничих запасів дозволить підприємствам після врахування рекомендацій аудитора вдосконалити систему бухгалтерського обліку, внутрішнього контролю взагалі і, зокрема, операцій з виробничими запасами.

Література:

1. Адамик О.В. Інвентаризація в умовах автоматизованої обробки даних: формування показників та відображення їх в обліку // Тернопіль: ТНЕУ, 2018
2. Адамик О.В. Інформаційна технологія автоматизованого обліку запасів // Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації. – 2018. – С. 12
3. Бондаренко О. М. Порядок проведення аудиту використання виробничих запасів / О. М. Бондаренко, В. Ю. Гудима // Бізнес-навігатор. – 2018. – Вип. 6. – С. 209–211
4. Панасюк В.М., Ковальчук Є.К., Бобрівець С.В. Податковий облік: організація, нормативне забезпечення, податкові розрахунки, звітність. – Тернопіль : Астон, 2003. – 360 с.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси», затв. наказом МФУ від 31 березня 1999 р. № 87, зі змінами і доповненнями. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
6. Рогова Д. О. Мета та стадії проведення аудиту виробничих запасів / Д. О. Рогова, Н. І. Беренда // Причорноморські економічні студії. – 2017. – Вип. 16. – С. 168-171